

DFIR årskonference 2026

Ph.d.-uddannelsen i Danmark

Danmarks Forsknings- og
Innovationspolitiske Råd

DFIR årskonference 2026 Ph.d.-uddannelsen i Danmark

Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd (DFIR) præsenterer med denne pjece en række foreløbige anbefalinger til den danske ph.d.-uddannelses struktur.

Pjecen offentliggøres i forbindelse med DFIR's årskonference, hvor DFIR inviterer aktører fra de danske forsknings- og innovationsmiljøer og andre interessenter til en dialog om fremtidens ph.d.-uddannelse. Konferencen giver dermed alle med interesse for den danske ph.d.-uddannelse mulighed for at debattere og kvalificere anbefalingerne.

DFIR har i analyserne fokuseret på strukturer, der sikrer, at ph.d.-uddannelsen giver plads til videnskabelige nybrud, forbereder forskere til en karriere på tværs af sektorer og understøtter entreprenørskab. Debatten vil kvalificere det videre arbejde frem mod projektets endelige afslutning i juni 2026.

Forord

Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd (DFIR) har i projektet Ph.d.-uddannelsen i Danmark undersøgt, om den danske ph.d.-uddannelse er tidssvarende. Rammerne for ph.d.-uddannelsen har i vid udstrækning stået uforandret siden begyndelsen af 1990'erne. Dengang var der behov for at harmonisere på tværs af fagområder og institutioner efter internationale standarder. DFIR vurderer, at det nu er tid til at indføre mere fleksibilitet i uddannelsen.

Ph.d.-uddannelsen er en hjørnesten i det danske forsknings- og innovationssystem. Den udgør en central del af universiteternes forskningsproduktion, idet en stor andel af universitetsforskningen udføres af ph.d.-studerende. Uddannelsen er en afgørende investering i fremtidens forskningstalent til gavn for både offentlig og privat forskning i Danmark. Ph.d.-uddannede har desuden en række kompetencer, der efterspørges på arbejdsmarkedet – også uden for forskningsverdenen. Endelig er ph.d.-uddannelsen med til at tiltrække og fastholde internationalt talent. Det styrker Danmarks position som forsknings- og innovationsnation. Dermed spiller uddannelsen en nøglerolle i at sikre, at Danmark har adgang til de rette kompetencer til at imødegå fremtidens udfordringer, både teknologiske, samfundsmæssige og økonomiske. På den måde er ph.d.-uddannelsen en succes.

Det er hverken DFIR's ærinde at anbefale en gennemgribende forandring af ph.d.-uddannelsen eller at stille nye krav til indholdet af uddannelsen. Rådet præsenterer derimod en række anbefalinger til justering af uddannelsen med det formål at gøre den mere fleksibel.

Det danske forsknings- og innovationssystem er præget af betydelige forskelle på tværs af fagområder, institutioner og sektorer. Systemet forventes i dag at bidrage til et langt mere omfattende

sæt af parametre, end det skulle for 30 år siden. Ph.d.-uddannelsen skal derfor give plads til kreativitet og nytænkning i forskningen og til at begå fejl, så systemet fortsat kan levere banebrydende videnskab. Samtidig skal ph.d.-uddannelsen understøtte sektormobilitet mellem uddannelses- og forskningsinstitutioner og det resterende arbejdsmarked – både det private og offentlige. Endelig skal uddannelsen bidrage til innovationskraften i den private og offentlige sektor. Det kan blandt andet ske ved, at forskningsresultater indgår i opstart af vækstvirksomheder.

DFIR's analyse tager således udgangspunkt i tre spørgsmål til den danske ph.d.-uddannelse:

1. Hvordan sikrer vi, at ph.d.-uddannelsen giver plads til nybrud, kreativitet og fejltrin?
2. Hvordan sikrer vi, at ph.d.-uddannelsen forbereder til karrierer uden for universitetssektoren?
3. Hvordan sikrer vi, at ph.d.-uddannelsen understøtter entreprenørskab?

Spørgsmålene har rådet undersøgt gennem indsamling og analyse af eksisterende undersøgelser, interviews med 20 personer samt en spørgeskemaundersøgelse blandt omkring 600 ph.d.-studerende. Rådet strukturerede sine interviews ud fra de videnskabelige hovedområder grupperet i tre: 1. humaniora og samfundsvidenskab, 2. sundhedsvidenskab og 3. naturvidenskab og teknisk videnskab.

DFIR's foreløbige anbefalinger er udarbejdet på baggrund af en syntese af analysen på tværs af hovedområder. Anbefalingerne er derfor generelle og har ikke samme relevans for alle områder og institutioner.

Foreløbige anbefalinger

På baggrund af undersøgelsen præsenterer DFIR her en række foreløbige anbefalinger, som rådet ønsker at drøfte med DFIR's årskonference 2026. De foreløbige anbefalinger har forskellige adressater og præsenteres nedenfor.

Alle interessenter

1. anbefaling

Det påhviler alle interessenter at styrke fortællingen om ph.d.-uddannelsens succes og dermed justere forventningerne til karrieremulighederne for ph.d.er.

Den danske ph.d.-uddannelse er en succes. Uddannelsen giver langt de fleste dimittender adgang til gode og vellønnede jobs på det private og offentlige arbejdsmarked. Et fåtal af ph.d.-dimitterende får en forskerkarriere ved universiteterne. Således er ph.d'erne brobyggere mellem forskning og samfund, og de bidrager til videnscirkulationen i samfundet.

Regeringen

2. anbefaling

Regeringen bør frisætte ph.d.-uddannelsen ved at justere ph.d.-bekendtgørelsen, så den åbner for større fleksibilitet i forhold til normering, miljøskifte og bedømmelse.

Den danske ph.d.-uddannelse er reguleret ved en række formelle krav til blandt andet normering, ph.d.-plan, undervisning, opfølgning, kurser, formidling og indskrivning. Det er DFIR's vurdering, at der er behov for en tilpasning af kravene i bekendtgørelsen. Tilpasningen skal give bedre mulighed for længere ph.d.-forløb, sikre et minimum af forskningstid til de ph.d.-studerende og skabe bedre rammer for samspil med erhvervsliv og iværksættermiljøer. En sådan frisættelse vil muliggøre, at ph.d.-uddannelsen kan tilpasses særlige lokale forhold og muligheder.

Særlig vigtigt er det, at der indføres fleksibilitet i normeringen. Med en øget fleksibilitet kan der udvikles ph.d.-forløb med en varighed på op til fire år. Det vil give nogle ph.d.-studerende mulighed for at stille mere ambitiøse forskningsspørgsmål, mens andre vil kunne engagere sig i iværksætterier eller eksterne samarbejder med private virksomheder og offentlige institutioner som del af deres ph.d.-projekt.

De ph.d.-studerende bør samtidig sikres et minimum af forskningstid under ph.d.-forløbet. DFIR vurderer, at 150 ECTS udgør et rimeligt minimumsniveau, der bør fremgå af ph.d.-bekendtgørelsen. I dag bliver forskningstiden på nogle ph.d.-projekter presset bl.a. af krav om undervisning, kursusaktivitet og andre forpligtelser. Det er derfor DFIR's vurdering, at kravet om 30 ECTS til ph.d.-kurser og andre uddannelseselementer bør nedjusteres til minimum 15 ECTS. Samlet vil det sikre de ph.d.-studerende mere forskningstid og give mulighed for at tilpasse ph.d.-projekter til konkrete behov.

Derudover bør ph.d.-bekendtgørelsens formulering om ophold på andre forskningsinstitutioner justeres, så private og nationale forskningsmiljøer sidestilles med udenlandske, herunder at det bliver muligt at skifte til et andet miljø på sin egen institution, såsom et inkubationsmiljø. Den nuværende formulering stammer fra en periode, hvor der var særligt behov for at internationalisere dansk forskning. Det er ikke i lige så høj grad nødvendigt i dag, hvor en stor del af de ph.d.-studerende kommer fra udlandet med erfaringer fra andre forskningsinstitutioner. Omvendt bør flere ph.d.-studerende få erfaringer fra private forskningsmiljøer, eksempelvis i større virksomheder eller i opstartsvirksomheder.

I forlængelse heraf bør ph.d.-bekendtgørelsens krav til sammensætningen af bedømmelsesudvalget justeres, således at det kun er flertallet, og ikke alle tre udvalgsmedlemmer, der skal være anerkendte forskere. Det vil åbne for, at bedømmelsesudvalget også kan bestå af forskningskyndige

medlemmer, der kan bidrage med praksis- eller erhvervserfaring.

Endelig er det ikke hensigtsmæssigt, at indskrivningen som ph.d.-studerende ophører ved indleveringen af ph.d.-afhandlingen. Det skaber unødvendige barrierer for at fortsætte aktiviteter i perioden mellem indlevering og tildelingen af ph.d.-graden.

For de forskerstuderende ved professionshøjskoler og andre institutioner er der i dag et krav om, at de skal overgå til et adjunktur ved ophør af ph.d.-forløbet. Det er uhensigtsmæssigt blandt andet fordi det svækker professionshøjskolernes incitament til at ansætte forskerstuderende.

Konkret anbefaler DFIR følgende justeringer i Bekendtgørelse om ph.d.-uddannelsen ved universiteterne etc. (nr. 1124 af 19. september 2025).

- § 4: Indfør fleksibilitet i normeringen, så en ph.d.-uddannelse normeres til 180-240 ECTS, hvoraf mindst 150 ECTS dedikeres til forskning.
- §7: Ph.d.-kurser eller andre lignende uddannelseselementer skal have et omfang på minimum 15 ECTS fremfor det nuværende krav på 30 ECTS.
- §7: Juster formuleringen om deltagelse i aktive forskningsmiljøer, så private og nationale forskningsmiljøer sidestilles med udenlandske, herunder at det bliver muligt at deltage i et miljø på sin egen institution, f.eks. et inkubationsmiljø.
- §9 & §10: Det pålægges institutionen selv at beslutte indhold og implementering af en forsknings- og uddannelsesplan for den enkelte ph.d.-studerende.
- §13: Justeres således at indskrivning ved institutionen først ophører, når ph.d.-graden er tildelt.
- §16: Justeres således at et flertal af bedømmelsesudvalgets medlemmer skal være anerkendte forskere inden for det relevante fagområde, mens et medlem kan være forskningskyndig med praksis- eller erhvervserfaring.

samt i Bekendtgørelse om stillingsstruktur for undervisere ved videregående uddannelser på erhvervsakademier, professionshøjskoler etc. (nr. 414 af 27. april 2025).

- Fjern kravet om, at når ansættelsesperioden som forskerstuderende ophører, overgår den forskerstuderende til ansættelse som adjunkt (afsnit 1.1.).

Videninstitutionerne

3. anbefaling

Universiteterne og videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner bør tilskynde til at eksperimentere med formatet for ph.d.-afhandlingen og styrke relationerne til eksterne aktører.

På de fleste forskningsområder er der opstået en uskreven konvention om, at en ph.d.-afhandling består af tre videnskabelige artikler og en kappe. Ph.d.-afhandlingens format er imidlertid ikke defineret i ph.d.-bekendtgørelsen. Det kan for mange ph.d.-studerende være hensigtsmæssigt med en sådan ramme, men DFIR vurderer, at det er legitimt, at en tidssvarende forskeruddannelse tillader forskerne at udkomme i andre formater end forskningsartikler på felter, hvor dette vurderes at være relevant.

Andre formater kan eksempelvis være patenter, prototyper, datasæt, software, protokoller og andre former for dokumentation, non-findings, forskningsbaserede forretningsplaner, formidlingsprodukter, håndbøger, undervisningsmateriale, implementeringsplaner eller kunstneriske udtryk.

Hvis sådanne formater accepteres som en del af ph.d.-afhandlingen, kan det understøtte, at de ph.d.-studerende bliver mere risikovillige i deres ph.d.-projekter, at de i højere grad afsøger store videnskabelige spørgsmål eller indgår i samarbejder med eksterne aktører.

Der er i forlængelse heraf behov for at styrke relationerne til eksterne aktører under ph.d.-uddannelsen. Formålet er at give de ph.d.-studerende lettere adgang til netværk, der kan understøtte overgangen til et arbejdsliv uden for uddannelses- og forskningsinstitutionerne samt adgang til

problemejere, der kan inspirere til forskning med udgangspunkt i konkrete udfordringer.

Ph.d.-uddannelsens krav om miljøskifte kan være en håndgribelig bro til et styrket samarbejde mellem offentlige forskningsinstitutioner og private virksomheder. Der kan også være gevinster ved at styrke relationen mellem ph.d.-studerende og universiteternes egne inkubationsmiljøer.

Endelig er der en lang række uddannelses- og forskningsinstitutioner, der allerede arbejder med at udvikle deres samarbejde med og netværk til eksterne aktører. Det er imidlertid DFIR's opfattelse, at der kan gøres mere eksempelvis i form af styrket karrierevejledning, mentorprogrammer eller netværksaktiviteter. Det er imidlertid vigtigt, at det ikke bliver til nye standardiserede krav til ph.d.-uddannelsen. Ansvarer bør ligge hos de enkelte universiteter, idet der allerede er taget en lang række initiativer til tiltag målrettet ph.d.-karrierer uden for universiteterne.

Konkret anbefaler DFIR,

- at institutionerne tilskynder til eksperimenter med formatet for ph.d.-afhandlingen.
- at der arbejdes med en bredere vifte af modeller for miljøskifte, således at flere ph.d.-studerende skifter til et aktivt forskningsmiljø i en privat virksomhed eller til inkubationsmiljøer internt på universiteterne.
- at flere forskningsmiljøer arbejder med at udvikle netværk til eksterne aktører i form af karrierevejledning, mentorprogrammer eller netværksaktiviteter.

De forskningsfinansierende aktører

4. anbefaling

Fonde og andre forskningsfinansierende organisationer bør eksperimentere med finansieringen af ph.d.-stipendier.

Forskellige fagområder og projekter varierer betydeligt i datamængde, metodekrav, behov for feltarbejde, laboratorietid, undervisningskrav, tværfagligt samarbejde og samarbejde med eksterne partnere.

Den nuværende standardiserede længde kan derfor føre til unødigt tidspres, forsinkelser eller kompromiser i kvaliteten. Ved at fonde og andre forskningsfinansierende aktører kan finansiere ph.d.-forløb, der spænder over længere tid end tre år, kan vi i Danmark opnå erfaringer med flere typer af ph.d.-forløb.

Der er særligt potentiale for at udvikle en iværksætter-ph.d., der kan fungere som en etårig tillægsbevilling til ph.d.-projekter, hvor der tegner sig potentiale for, at den ph.d.-studerendes forskningsbidrag kan bruges som grundlag for egen eller andres opstartsvirksomhed.

En lignende etårig tillægsbevilling kunne udvikles med henblik på velfærdsinnovation i kommunerne, hvor der ofte er behov for længere tid, før et forskningsbidrag kan danne grundlag for innovation. Fonde og andre organisationer bør afsøge mulighederne for etablering af en velfærds-ph.d.

Endelig bør den eksisterende ErhvervsPhD-ordning styrkes igennem opstart af flere netværk for ErhvervsPhD-projekter inden for områder, hvor der er behov for at styrke videnskapaciteten i et erhverv eller et offentligt praksisområde.

Konkret anbefaler DFIR, at:

- der etableres ph.d.-stipendier på op til fire år, hvor der stilles højere krav til forskningshøjden.
- offentlige fonde yder fuld finansiering af ph.d.-forløb. Universiteternes basismidler bør ikke bindes af ekstern finansiering fra offentlige fonde.
- der oprettes en IværksætterPhD som en etårig tillægsbevilling for ph.d.-projekter med potentiale for iværksætteri.
- der oprettes en VelfærdsPhD som en etårig tillægsbevilling for ph.d.-projekter med potentiale for styrkelse af velfærden.
- ErhvervsPhD-ordningen styrkes f.eks. gennem opstart af flere netværk for ErhvervsPhD-projekter både på det offentlige og private område.

Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd. Fra venstre: Christine Nellemann, Jes Broeng, Mette Birkedal Bruun, Lene Tanggaard, Poul Toft Frederiksen, Frede Blaabjerg, Tine Jess, Søren Nedergaard, Steffen Bohni. Foto: Flemming Leitorp

Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd har til formål at fremme udviklingen af dansk forskning, teknologiudvikling og innovation til gavn for samfundet. Rådet har ansvar for at give uddannelses- og forskningsministeren, Folketinget og øvrige ministre uafhængig og sagkyndig rådgivning om forskning, teknologiudvikling og innovation på overordnet niveau, herunder om kommende behov. Rådet skal inddrage relevante nationale og internationale erfaringer og tendenser i sin rådgivning, der skal være baseret på dokumentation, undersøgelser, analyser og evalueringer inden for forskning, teknologiudvikling og innovation.

